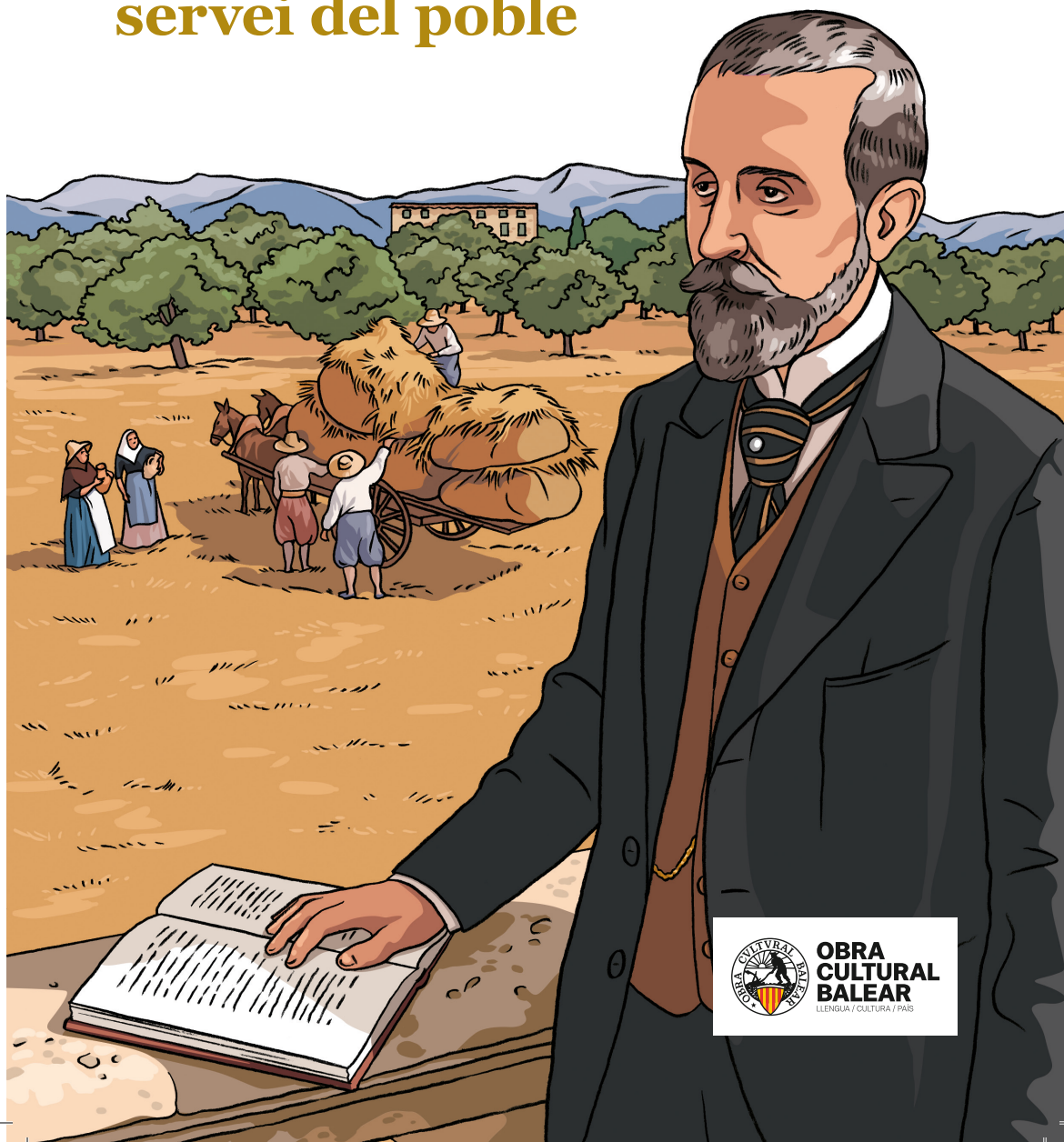

Joan Alcover Maspons:

El poeta humà al servei del poble

**OBRA
CULTURAL
BALEAR**
LLINGÜA / CULTURA / PAIS

Joan Alcover Maspons:
El poeta humà al servei del poble

© **Edició:** Obra Cultural Balear
© **Dibuixos:** Margalida Vinyes
© **Textos:** Maria Antònia Perelló Femenia

Disseny i maquetació: Margalida Vinyes

Correcció lingüística: Servei d'Assessorament Lingüístic. OCB

Impressió: Gràfiques Rubines

Dipòsit legal: PM-00387-2026

Joan Alcover Maspons (Palma, 1854-1926)

Començà a escriure en català i en castellà. Després d'un període de vacil·lacions, que coincidí amb una crisi personal i artística, es decantà per l'expressió poètica en llengua catalana. *Meteoros* (1901) va ser el quart i darrer llibre en castellà, sorgit poc abans de la mort de la filla Teresa, catorze anys més tard d'haver perdut l'esposa, Rosa Pujol. Llavors el poeta sols pogué cantar amb la llengua materna en què els havia estimat. Encara el 1905 morí el fill Pere i el 1919 dos fills més (Maria i Gaietà) en una sola nit. Va ser defensor d'un art humà, arrelat a la terra i a la seva gent, segons exposà a *Humanització de l'art* (1904). Creia que la poesia havia de contribuir a millorar la vida de la gent. *Cap al tard* (1909) i *Poemes bíblics* (1918) són els dos únics llibres que va escriure en català. *Cap al tard* neix de l'enyorança del món rural, de l'amor a la naturalesa, del desig de recuperar la poesia popular i de trobar l'expressió més sincera. De les quatre parts del llibre destaquen *Cançons de la Serra* (en què hi ha *La Balanguera*, *La Serra*, *Cançó dels pins...*) i *Elegies*, motivades per la mort dels éssers estimats (*Desolació*, *Enyorança*, *Dol...*) i pel pas del temps (*La relíquia*). *Poemes bíblics* recrea deu figures de l'Antic Testament, que destaquen tant pels vicis com per les virtuts. També incorpora devuit proverbis de caràcter sentenciós i reflexiu, plens d'una filosofia humana d'abast universal.

La Balanguera (fragment)

La balanguera misteriosa,
com una aranya d'art sutil,
buida que buida sa filosa,
de nostra vida treu el fil.
Com una parca bé cavila,
teixint la tela per demà.

*La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.*

Girant la ullada cap enrere,
guaita les ombres de l'avior,
i de la nova primavera
sap on s'amaga la llavor.
Sap que la soca més s'enfila
com més endins pot arrelar.

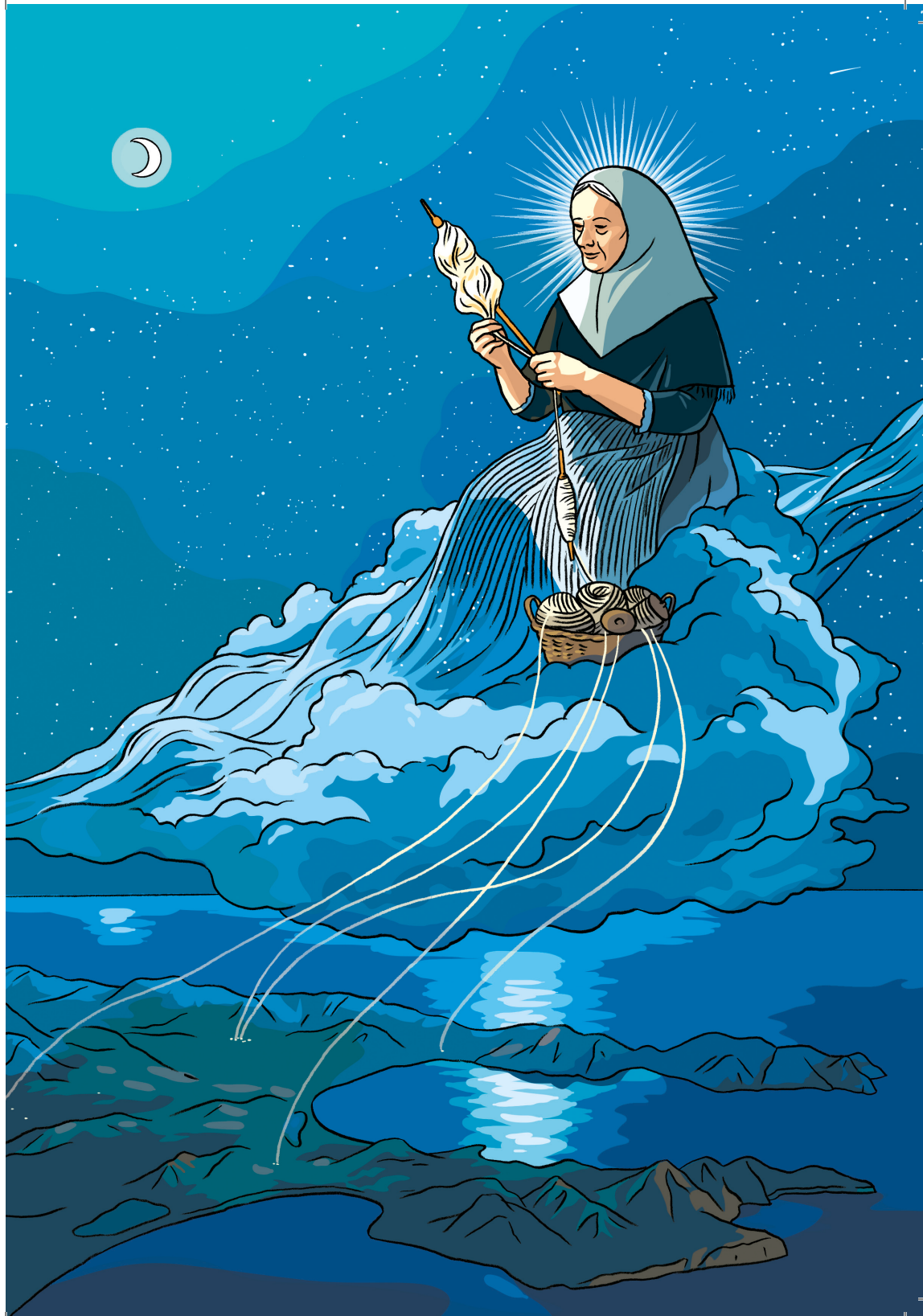
[...]

*La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.*

De tradicions i d'esperances
tix la senyera pel jovent,
com qui fa un vel de nuviàncies
amb cabelleres d'or i argent
de la infantesa qui s'enfila,
de la vellura qui se'n va.

*La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.*

És l'himne oficial de Mallorca, musicat el 1926 pel compositor Amadeu Vives (1871-1932). "De *La Balanguera* neix tota una visió de la pàtria que, per a Joan Alcover, està íntimament lligada a la vida quotidiana dels individus del poble. Representa el creixement social i cultural d'un poble que camina cap al futur a partir de la tradició". (M. Antònia Perelló Femenia).

Cançó dels pins (fragment)

De la costa brava som la cabellera,
i sobre els abismes del mar avançant,
som de la *Roqueta* la visió primera
qui saluda de lluny el navegant.

Quan l'illa va néixer, la mà creadora
en la terra verge llençà la llavor
de la raça nostra qui, dominadora,
pertot arreu la clapa de verdor.

Som una harmonia de l'illa qui canta;
de la nostra escorça degota salut,
i sota l'espessa verdor onejanta,
pul·lula un món d'eterna joventut.

[...]

Coronam la serra de segles enrere,
i, sobre els abismes del mar avançant,
som de la nostra illa la visió primera
qui encoratja de lluny el navegant.

[...]

Atreim a la terra la boira qui passa;
som l'aura divina de la llibertat;
si la destrat sona, com una amenaça,
retruny al cor d'un món esparverat.

El poeta presenta la natura personificada en els pins de les riberes mallorquines, que simbolitzen la llibertat. Aquesta natura humanitzada és vista com un tot harmònic, on cadascun dels arbres de la costa de Mallorca es donen la mà, respiren el mateix aire, s'alimenten de la mateixa terra i es comuniquen els sentiments de dolor o d'alegria, com si fossin un sol ésser viu.

Desolació

Jo só l'esqueix d'un arbre, esponerós ahir,
que als segadors feia ombra a l'hora de la sesta;
mes branques una a una va rompre la tempesta,
i el llamp fins a la terra ma soca migpartí.

Brots de migrades fulles coronen el bocí,
obert i sens entranyes, que de la soca resta;
cremar he vist ma llenya; com fumerol de festa,
al cel he vist anar-se'n la millor part de mi.

I l'amargor de viure xucla ma arrel esclava,
i sent brostar les fulles i sent pujar la saba,
i m'aida a esperar l'hora de caure un sol conhort.

Cada ferida mostra la pèrdua d'una branca;
sens jo, res parlaria de la mitat que em manca;
jo visc sols per a plànyer lo que de mi s'és mort.

El poeta s'identifica amb l'esqueix d'un arbre migpartit per la fúria d'un llamp: una imatge que expressa l'impacte del seu dolor i la tragèdia personal. Alcover, que sent l'amargor de viure sense els éssers estimats, descobreix que, a partir d'ara, viurà per mantenir encesa la memòria dels que ja no hi són i eternitzar-los en la poesia.

La relíquia (fragment)

Faune mutilat,
brollador eixut,
jardí desolat
de ma joventut...
Beneïda l'hora
que m'ha duit aquí.
La font qui no vessa, la font qui no plora,
me fa plorar a mi.
Sembla que era ahir
que dins el misteri de l'ombra florida,
tombats a la molsa,
passàvem les hores millors de la vida.
De l'aigua sentiém la música dolça,
dintre la piscina guaitàvem els peixos,
collíem poncelles, caçàvem bestioles,
i ens fèiem esqueixos,
muntant a la branca de les atzeroles.

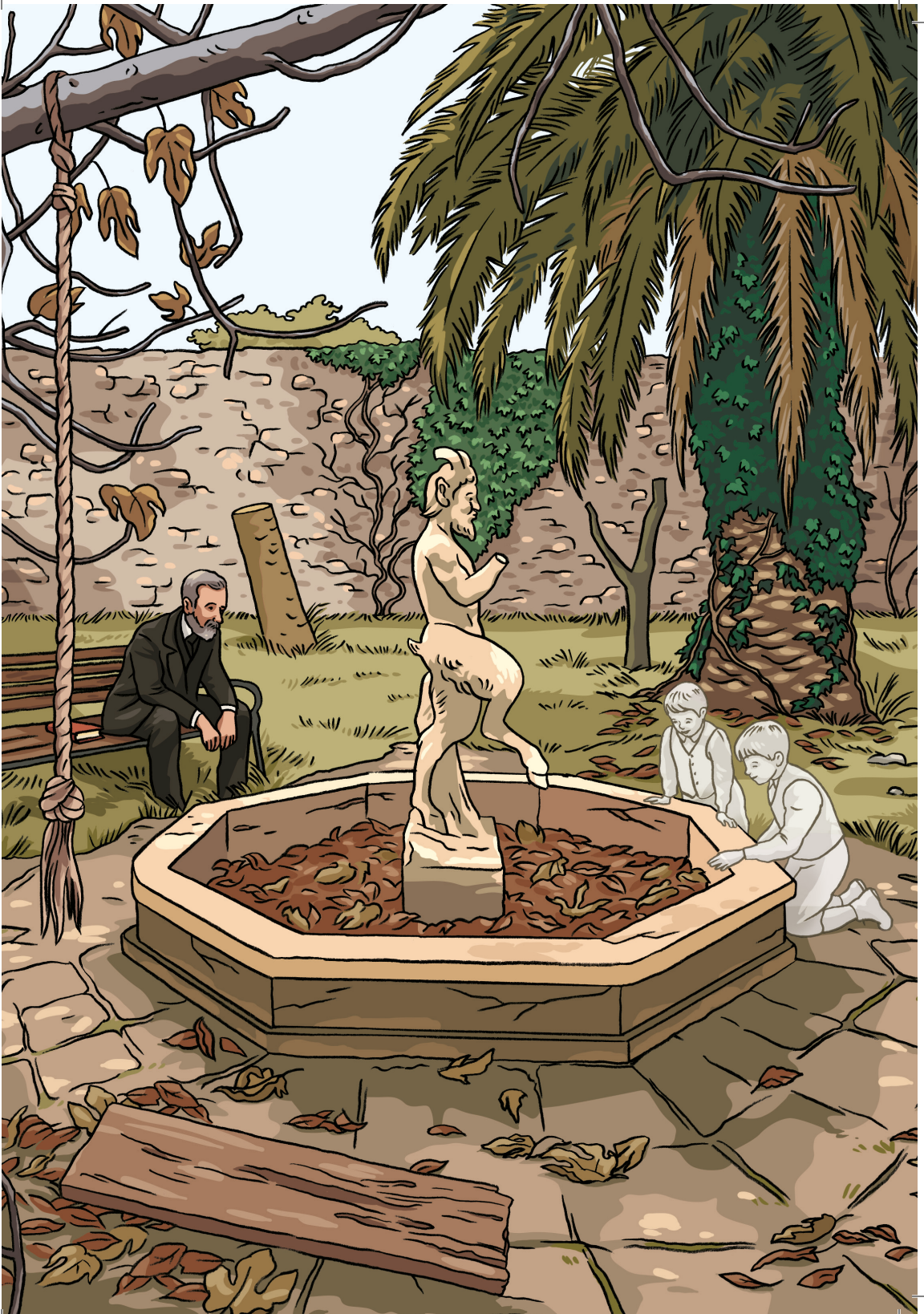
[...]

Arbre centenari,
amorós pontava la soca torçuda,
perquè sense ajuda
poguéssim pujar-hi.
Al forc de la branca senyora i majora
penjàvem la corda de l'engronsadora,
i, venta qui venta,
folgàvem i rèiem, fins que la vesprada
la llum esvaïa de l'hora roenta,
de l'hora encantada.

[...]

Trenta anys de ma vida volaren depressa,
i encara no manca
penjat a la branca
un tros de la corda de l'engronsadora,
com trista penyora,
despulla podrida d'un món esbucat...

El poeta contempla la devastació d'aquest jardí, símbol del seu passat esplendorós de quan era infant. D'aquest món de bellesa que ha desaparegut sols en queda un tros de corda podrida, com una relíquia o un testimoni de la felicitat perduda, encara que el poeta en conserva el record sencer en el seu cor.

Henoc

(fragment)

Temps enrere, no hi havia
fites, partions ni tanques:
per tots, com la llum del dia,
eren els fruits de les branques.

Temps de pau i germanor,
que les famílies humanes
dormien en les cabanes
obertes, sense temor.

[...]

En la terra, verge d'odis,
no hi havia *teu* i *meu*;
no hi havia furts ni codis
ni més sobirà que Déu.

Mes la mort, sols coneguda
per la sentència del cel,
en el cos nafrat d'Abel
mostrà la imatge temuda.

I la sang del primer crim,
germen de la humana guerra,
fou la senyal del regim
que impera damunt la terra.

Henoc és el símbol de la maldat humana i escenari de la primera mort violenta, comesa per Caïn contra el seu germà Abel. El poema conté un missatge de pau i de fraternitat enfront de la llei de l'home contra l'home que, d'ençà que fou creada la societat, arrossega els humans a l'odi i a la violència.

Proverbis

Cau la fulla: se'n dol sa companyona;
però passa un instant, i la segona
el mateix vent s'endú.
El mort amat és la primera fulla,
i la segona, tu.
¿Per què plor tan amarg ta galta mulla,
si és un alè tan breu
el que separa son morir del teu?

* * *

La vida reposada
se corromp en el llot de la indolència.
Així, en l'aigua embassada,
la quietud engendra pestilència.

* * *

Obre la porta al jorn assoleiat;
prepara't pel dolent.
Sies humil en la prosperitat,
i en la mala fortuna pacient.

El primer proverbi reflexiona sobre la vida i la mort, com a etapes naturals del cicle vital que afecta tots els éssers vius; el segon parla de la peresa i de la indolència com dos vicis que destrueixen el profit de la vida humana, i el tercer ens aconsella gaudir dels moments de felicitat i saber acceptar els moments dolents que la vida ens presenta.

**“Mallorca té una ànima,
i rebutjar la seua natural
expressió és deixar-la
morir; i deixar-la morir
és renunciar a la seua
existència com a poble”.**

La llengua materna (1903)

**OBRA
CULTURAL
BALEAR**
LLENGUA / CULTURA / PAIS

**Govern de les
Illes Balears**
Conselleria de Turisme,
Cultura i Esports

**institut d'estudis
baleàrics**

Colonya
Fundació Guillem Cifre